

взаємодії" та особливу мовну формацію, мова вираження якої заглиблюється у соціальний контекст, що сприяє формуванню уявлення про учасників комунікації та їх цілі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Ісупова О. Конверсаційний аналіз. Уявлення про метод./ О.Ісупова. – Режим доступу: <http://www.isras.ru/files/File/4M/15/Isupova.pdf>.
2. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И.Карасик. – Волгоград: Перемена. – 2002. – 477 с.
3. Серио П. Как читают тексты во Франции // Квадратура смысла: французская школа анализа дискурса – М: Прогресс, 1999. – С. 12-54.
4. Чернявская В.Е. Дискурс власти и власть дискурса / В.Е.Чернявская. – СПб: Флинта: Наука. – 2006. – 134 с.

Н. С. Татуревич

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент М. В. Полховська*

Еволюція основних положень генеративної граматики

У сучасній лінгвістиці існує велика кількість теорій синтаксису. Кожна синтаксична теорія розглядає певні поняття як основні та найбільш важливі, інші – як менш важливі [5].

Вперше концепція генеративної граматики була запропонована американським вченим З. Харрісом як метод аналізу речень. Пізніше ідеї та принципи генеративної граматики були розвинені іншим американським вченим Н. Хомським, який розглядав її як синтетичний метод генерування (породження, побудови) речень [6].

Трансформаційна і породжувальна граMATика приходить на зміну дескриптивізму у другій половині 60-х років. М. П. Кочерган визначає генеративізм як "напряM у мовознавстві, який характеризується проголошенням пріоритету дедуктивного підходу до вивчення мови над індуктивним, інтерпретацією мови як феномену психіки людини і опрацювання формальних моделей процесів породження мовних конструкцій" [2].

Окрім Н. Хомського "*Linguistic Theory*" (1964), "*Syntactic Structures*" (1957), "*Transformational Analysis*" (1965) і З. Харріса "*Discourse Analysis*" (1952), питаннями генеративної граматики займалися Г. В. Колшанський "*Логика и структура языка*" (1965), І. І. Ревзін "*Модели языка*" (1963) та ін [1].

Однак найбільшого розвитку генеративна граматика набула саме за часів роботи над нею Н. Хомського, американського лінгвіста, який у 1957 році випустив книгу під назвою "Синтаксичні структури". Після виходу цієї книги, у лінгвістиці трапилося те, що пізніше назвали "хомсіанською революцією" [3].

Основна ідея генеративної граматики полягає в тому, що нескінченна кількість варіантів речення, що існує в кожній мові, може бути скорочена до скінченної та визначеної кількості ядер або базових структур за допомогою трансформацій. Різні вчені визначають різну кількість таких ядерних елементів в кожній мові: від 3 до 39. В англійській мові, як правило, розрізняють наступні 6 ядерних структур:

1. NV (noun+verb) – *Mary plays*.
2. NVAdj (noun+verb+adjective) – *Marry is cheerful*.
3. NVN (noun+verb+noun) – *Mary is a singer*.
4. NVN (noun+verb+noun) – *Mary bought a car*.
5. NVNN (noun+verb+noun+noun) – *Mary gave her sister the car*.
6. NVPrepN (noun+verb+preposition+noun) – *The car is in the garage*.

З ім'ям Н. Хомського пов'язаний поворот у розвитку лінгвістики. Створивши породжувальну модель мови, Н. Хомський розробив набір правил, основне завдання яких полягає у породженні правильних речень мови, а також запропонував для цього ряд трансформацій. Він стверджував, що граматика не є конструктором, який був створений лінгвістами. Граматика – це формальний об'єкт, який володіє психологічною реальністю у житті людини, і усі мови мають однакову внутрішню структуру [4].

Вже в 1970-і роки Р. Джакендофф та інші дослідники зазначали, що існує багато спільного в структурі складових речення. У всіх цих складових є вершина (ядро), яка представлена однією з традиційних частин мови – іменником,

дієсловом, прикметником, прийменником, і визначає категорію цієї складової; кожна складова може бути поширеною. Кожна вершина має залежні утворюючі її дві проєкції різного рівня, і рівень проєкції позначається кількістю штрихів при категоріальному символі; звідси і назва: X-штрих-теорія, або X`-теорія.

У Теорії управління і зв'язування залишилося всього лише одне трансформаційне правило, яке в принципі дозволяє переміщати будь-який елемент на будь-яке місце в пропозиції. Це правило отримало назву α -переміщення.

У поєднанні з Теорією переміщення X`-теорія дозволяє вирішити цілий круг питань з області синтаксичної типології: різних моделей порядку слів у реченні; позицію підмета і роль називного відмінка в різних мовах; структурну побудову речення в мовах світу.

Генеративна граматика – це наука, яка виявляє глибинні закономірності породження мовлення. Наразі генеративна граматика використовується сучасна методологія дослідження синтаксису як західними, українськими та російськими вченими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонік О. М., Переваги та недоліки застосування трансформаційного методу в навчанні граматичних структур англійської мови, Наукові записки. / О. М. Антонін // – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – 520 с.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. / М. П. Кочерган // Київ, Видав. центр «Академія», 2006. – 456 с.
3. Мельник Ю. Екскурс в історію генеративної граматики. / Ю. Мельник // Наукові записки. – Випуск 89 (4). – Серія: Філологія: у 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – 430 с.
4. Плотницкая С. В. Учение Н. Хомского в становлении когнитивной лингвистики. Научно-теоретический часопис з мовознавства № 15. / С. В. Плотницкая // Одеса: Астропринт, 2010. – 257 с.
5. Robert D. van Villan JR, Introduction to Syntax, Cambridge University Press, 2004. – 236 p.
6. Volkova L. M. Lectures in Theoretical Grammar. / L. M. Volkova // National Linguistic University, електронний ресурс